

Sprawozdanie z działalności Instytutu im. gen. Władysława Andersa w 2024 roku

Kolejny numer czasopisma naukowego „Polonia Inter Gentes” nie mógłby się ukazać bez sprawozdania z ogólnej działalności Instytutu Andersa. Kolejny już rozdział naszego funkcjonowania w przestrzeni polskich organizacji pozarządowych obfitował w wiele ważnych przedsięwzięć, które warto przedstawić w telegraficznym skrócie.

Rok 2024 upłynął pod znakiem 80. rocznicy bitwy pod Monte Cassino, jednej z najważniejszych batalii, stoczonych przez Polskie Siły Zbrojne w trakcie II wojny światowej. Instytut Andersa już w roku ubiegłym rozpoczął przygotowania do obchodów tej rocznicy, poprzez opracowanie i wydanie dwóch, niezwykle cennych publikacji, które możemy obecnie z dumą promować. Pierwszą z nich są wspomnienia Kazimierza Gurbiela *Moja droga do Monte Cassino*, stanowiące zapis historii żołnierza, który jako pierwszy na czele patrolu ułanów dotarł do ruin klasztoru 18 maja 1944 r. 20 maja 2024 r. w gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej KUL odbyło się spotkanie poświęcone postaci Kazimierza Gurbiela, z udziałem dr. Pawła Kosińskiego z Biura Badań Historycznych IPN, który we współpracy z Instytutem Andersa i Instytutem DeRepublica podjął się opracowania maszynopisu wspomnień tego oficera.

Kolejną inicjatywą wydawniczą, zainicjowaną w zeszłym roku, a która znalazła swój finał w postaci spotkania promocyjnego, jest książka Tadeusza Wojnarskiego *Wspomnienia Artysty Andersa*. 4 czerwca 2024 r. publiczność zgromadzona w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie miała okazję wysłuchać rozmowy dr. Michała Dworskiego (Instytut Andersa) z synem Tadeusza Wojnarskiego, Tadeuszem Wojnarskim juniorem oraz prof. Janem Wiktorem Sienkiewiczem z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, autorem m.in. książki *Artyści Andersa*. Podczas spotkania przypomniano postać wybitnego artysty-żołnierza 2. Korpusu Polskiego, którego wspomnienia, opatrzone barwnymi odbitkami jego prac, znalazły się w publika-

cji wydanej staraniem naszego Instytutu. Spotkaniu towarzyszyła wystawa dzieł Tadeusza Wojnarskiego, przechowywanych na co dzień przez jego syna, który jest kustoszem pamięci o swoim ojcu.

W efekcie działań Instytutu Andersa na początku roku ukazała się także publikacja *Irlandia 1921–2021. Studia i szkice o państwie, prawie i polityce*, powstała jako efekt naukowy konferencji zorganizowanej przez nasz Instytut wspólnie z Katedrą Systemów Politycznych i Praw Człowieka UMCS, Wydziałem Politologii UMCS, Regionalnym Ośrodkiem Debaty Międzynarodowej w Lublinie, Centrum Badań nad Historią Polskiego Państwa na Uchodźstwie KUL i Instytutem de Republica w 2021 roku. Książka zawiera niezwykle ciekawe materiały, poświęcone Irlandii, polskiej diaspory w tym kraju i relacjom między naszymi państwami. Działalność wydawnicza Instytutu Andersa obejmowała, podobnie jak w latach poprzednich, także intensywne prace nad kolejnym, 5. numerem czasopisma naukowego „Polonia Inter Gentes” który ukazał się pod koniec roku. Już teraz trwa gromadzenie tekstów naukowych i wstępne prace redakcyjne nad 6. numerem periodyku Instytutu Andersa. Warto zaznaczyć, że czasopismo z roku na rok umacnia swoją pozycję w świecie naukowym, zyskując m.in. coraz lepsze oceny w międzynarodowych indeksach czasopism.

Działalność Instytutu Andersa w bieżącym roku, oprócz prowadzenia badań naukowych i działalności wydawniczej, skupiona była na propagowaniu pamięci o patronie Instytutu oraz historii Polskiego Państwa na Uchodźstwie. Instytut regularnie publikuje nowe treści w swoich mediach społecznościowych: Facebooku, Instagramie czy portalu X. Fundacja realizuje także działania w oparciu o Muzeum Narracyjne Historii Polskiego Państwa na Uchodźstwie w XX wieku, w którym odbywają się lekcje muzealne dla uczniów szkół średnich oraz panele dyskusyjne, debaty, konferencje i szkolenia. Fundacja angażuje się także coraz intensywniej w pomoc poszczególnym osobom i instytucjom w poszukiwaniu materiałów archiwalnych, dotyczących żołnierzy służących w Polskich Siłach Zbrojnych w trakcie II wojny światowej. Jest to niezwykle ważne dla zachowania pamięci o przodkach wśród rodzin oraz lokalnej społeczności.

Instytut Andersa był w 2024 roku współorganizatorem i patronem wydarzeń naukowych także poza murami swojej siedziby. W czerwcu 2024 r. odbyła się konferencja pt. „Suwerenność w myśli politycznej w XX i XXI wieku” z okazji 40. rocznicy istnienia Katedra Myśli Politycznej i Komunikowania Politycznego UMCS, której Instytut Andersa był współorganizatorem. W wydarzeniu wzięło udział kilkudziesięciu naukowców, w tym przedstawiciele naszego Instytutu: dr Bartosz Czajka i dr Michał Dworski.

Spośród wydarzeń naukowych warto wymienić także kolejną, już piątą, odsłone konferencji „Éire”, która w tym roku odbywała się wokół tematu „Irlandia w XX wieku. Wizje i rzeczywistość”. W tym roku pokłosiem tych obrad jest publikacja pokonferencyjna zatytułowana: *Irlandia de Valery. Wizja i rzeczywistość*, red. M. Dworski, M. Wallner, Kraków 2024 (wyd. Arcana).

Od 2022 r. Instytut Andersa jest organizacją prowadzącą Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Lublinie. W 2024 r. w ramach działalności RODM odbyło się kilkadziesiąt wydarzeń, związanych z dyplomacją, stosunkami międzynarodowymi, historią czy promujących karierę w służbie zagranicznej. Flagowym przedsięwzięciem w ramach tego projektu była Lubelska Szkoła Dyplomacji, organizowana wspólnie przez Instytut Andersa oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. W tegorocznej edycji, mającej dać uczestnikom szerokie spektrum wiedzy z zakresu dyplomacji, udział wzięło ponad 80 słuchaczy. Uroczyste zakończenie kursu miało miejsce 10 grudnia 2024 r.

Niestety, w roku 2024 nie udało się zrealizować wszystkich zamierzonych celów i zamierzeń. Z powodu braku środków finansowych nie udało się przeprowadzić kolejnej edycji programu stypendialnego „Aktywni dla Polski”, który od lat był obecny w ofercie Instytutu, skierowanej do młodej Polonii i Polaków za granicą. Nie udało się także wydać kolejnych raportów, które poszerzyłyby wiedzę o problemach polskiej diaspory w różnych częściach świata. Mimo przeciwności, jesteśmy przekonani, że kolejny rok przyniesie powrót tych ważnych przedsięwzięć, które przez lata były wizytówką naszego Instytutu.